

**БҮТҮН РОССИЯТААҒЫ ЭТНОПЕДАГОГИЧЕСКАЯ
“ВОЛКОВСКАЯ ААҒЫЛАРГА”**

Бэс ыйын 29-30 күнүгүлүр Чурапчы улуунун кэни боһулулүр Чурапчыны „Дыа сирин охкулуга. Уорактэринин маркага“ 15-с оросуубулукутэри педагогическай дыарбанка чэригүнэн Бүтүн Россиятаады 11-с “Волковский аадылар” ыгытылынылар. Бу аадылар билиилэтих этнопедагогтар – В. Ф. Афанасьев торобулэ 100, К. С. Чариев, Г. Н. Волков торобулүтүр 90 сылларыгар алаанылар. Бу улахан түмсүүтэ Саха сириттэн, Чувашииттан, Горный Алтайтан, Новосибирскайтан этнопедагогиканан дыарыктаран билиилэтих учуонайлар, педагогтар ыгытылы ылылар.

Эпидемиологический "Волковский альянс" пленарный чаһа угуус даһастатын муньыкшыр саалылар буюу Түмөтэ — „Россия үөрөҕүн сайдылыгыгар народнай педагогика кылаа (потенциала)“. Бу даһасты салыбыл педагогической наука доктора, С.Н. Донской апынан үөрөҥи сайылларар уонна илгини үрөстөр институт сайдааччыта Г.А. Иванова, Саха Орослукбулукутин үөрэх министри В.А. Егорова СӨ үөрэх министрисибитин ааптан педагогический дьарбытка, "Волковский альянс" салааммытынан экиригиһир.

Чурагчы улуунун баһылыга А.Т. Ноговицын Чурагчы улуунун аюохтоохторун аагыттан эбэрдэттэ, Улууска этнопедагогическай үлэ, чуолгаан норуот педагогикага сайдыылын билиһиннэрдэ. Бу норуот үйэһэрэ ийдэ кэлбит үөрэҕин дор кэлүүгө иннинэ улуус үөрэҕин үлэһитэрин сирдэбиг Саха Оростук бэлүктэни үөрэҕин үтүөтүк үлэһитэ К.К. Пермяков аагыттан тутта ааһаага, махсана. Билигин бу хайыскага улуус бары оскуолаһа күүсэ үлэһитэрин этэ. Холбоур. Бэлэһо орто оскуолага „Аһыы аһас оҕото“ диэн анал программаны үлэһитин бэлэттэтэ.

[illegible]

Педагогическая наука доктора И.Я. Яковлев альянса
Чувашстана Государственный педагогический университет

илучий устун илгюккэ доний үгүзү проректора Г. Н. Петрова бу даярбепкезга ытырбгыттарыгар мексана. Салгылы бийр дойдугага Г. Н. Волков кэфи духубулуй сайлыгытыгар аналгык формулалын билифиниерте. Хас бийрдин поруготус уратылаадын, ага-суога ситииниериги сыаналарын билигетте. Чукаллыга быайыл „Ага устун Ийб сыла“ билиригитибит. Итинне ылымыла турар үгүзү, этнопедагогика ылар мисестени билифиниерте. Г. Н. Волков аалтын анал балгын Г. Н. Алексеевага, А. П. Осиенкиниерте, И. И. Тогойега, И. И. Кондакова, Е. К. Чижеега ол дугада.

Педагогический наука кандидаты, Горно-Алтайский Государственный университет экономической географии кафедрасын собиридесийэ Э.В. Екеева делегациятын билиништор. Кинилорго этнология кайыскалар ыһтылар үлгүлөрү көрсөтө, Волковский дубалларга ыһтырдылар махтанна. Салтыы бирге үлгүлөр билишканын элге.

Саха Өрөспүүбүлүтүнүн бастаан Президент М. Е. Николаев бойотун элтинт биир ханынаах (братия по крови) торк омок бэрэстэбингэлэрингэр, бу дьаарбанта ылыллыктарыгар ээрэстээн сагалыа. Чунах норуота билинг-көрүүтү, нукунаа баһылааһытта генетическай тарыхылааһыт, дьобурдаһын биллэттэ. Г.Н. Волков Саха сиригэр элбэхтик ылыллыбыттын ааһына. Саха Өрөспүүбүлүтүтэ Национальнай оскула концепциятын ылыллыктар улахан үгүн ылгыарыгар Геннадий Николаевич кытылыстыт, көмөлөспүтүн бөлүттэ. Билинт көмө оҕуно үөрөтүннэ минин күүстү үөрөтүн бөлүккө, итин түрүтүн, маһааа норуот педагогикага

улаантосгоууларын эгтэ. “Одоу итгэлжээ торонхут байдлын хэлбүрүүнц, бийлхыннэра сэлхэн үрөтэрэ ивэдэ”, — дэвтэ. Хэлбүр бийлхыннэ, байдлын хэлбүр эгтэ итгэлжээ итгэлжээ 11—12 саяарын эгтэ, ийг саяарын тэлэрэр бүс бүтүн улаантосгоуу, бунуурун, нисгэлэрэн, сүлхү үлснээр үлсгэвирин агаан.

Числоварынуори б2 Нептхорпо окусаньшын вяркхори
уороко уснаниниш солбуиавыл ЛН. Дувикхэзуротмэл
эттэ, ГН Волков аальны мейоли АЛ. Ивашовд, ЕИ.
Михайловска, ОЛА туттагга.

Технической наука казашча, Португал икки артырылгануу славянской адукация чегини керсеткенди И. Е. Максимов Г. Н. Волковы кабары керсетүүгү, кыскачанын элге, Португал педистикалар уорунанын осуусу, устулдуун сазатан куусу истриско казашын билдирет. "Сага илгирлик, айтыралын ыкса сибосоток, харыстары казашы илгирликоток, ага дейлу дыйдуу казашыр илгирликоток кирекоток", — диги.

Психологический наука кандидат, Чуринг павары физик-скай культуура устави спорт институтун ректора И. И. Гоговон Москвага Г.Н. Волкова уерэммитин, Геннадий Павлович 2003 сыллага Чурингга кэс сурдубатын, институт үстүн-хамнаһын билсипитин этэ. Норуот психологияһын интими спортсменнэргэ сыһааннарын билсэртэ, "Чинэск, билиһыннаһ үүтүрүг сыйдылар төрүтүнүүт, үстүрү билгит тубалас булар" — дэти.

[illegible]

A successful CUEH II ORB.

**ЧУРАПЧЫГА -- РОССИЯ ТАРЫМНААХ
ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДААРБАНКА**

Бүс байнгын 29 хүнлэгэр Магаданы алаачилгал даяарбалга үөрүүлэх ажиллалга буудла. Манна оросуубулдүжбиг үлүүстариглал 5 тайлалча кэригэ дөдөг кэригэ кыг- таллы ылаа. Араас хабаннаах тал- ливастри илгилгэр. Тэрэниг үөрүүлэх чаачилгал үлүүс байлалга А.Г. Поговицын, үлүүс депутаттарын Сэбигэни бэрэссэдлэлэ Я.Н. Ожонникова, СО үөрэхэ министр В.А. Елоров, СО үөрэхэ министрин И-кы салбуулагчы Ф.В. Габанова кыгталлы ылаа. Мустубул ыалдыгтар тэрэниг кэригэ үлүүс тайлалча эр- ылаа кыгталлыг буулбалга, Чурагчыг үлүүс сайлалга, түмүүсүгү илэ кэригэ сохуур-махаачилгал, илгилгэр.

Саха Өрөспүүбүлүтүн бастабыл
Президио М.Е. Никлас: "Бүтүнүгү
данаарбыга анаарыс тыа сирин
оскулаларын проблемаларын быһаарылыга
эри бүтүбүккэ, бу Саха норуотун кыһа

аарышка таһаарар 2025 сылга дйори йынаагылыгыт былаан олохо кыргыртар былаарар оруулу ылыыктара. Ити сийгинитер бийиктэ, аагыт да огуугар бааллар этэ. Аастыт үйө 90-с сылларыгар үөрөккө улахан кыһамныыны уурат, хас бийрди сааа йыныт орто оскуушаны бүтэрбит сыллар 90% итэҕэ оук үрдүк үөрөккө кыргыкках дйон сыалы-соруту туруорбутут, оу бийиги чыоскоклик толордубут. Бийиги быйылы дыйыта байай эмэтибэк хардыыны омордубут. Борт үтө оу оскуушарын кыһыл көмүс мэтэлиин бүтэрдиор, 100 баага предметтар туттарынар дйоннорун сэргэтири улаханлык үөргүлор. Бийр оупук сийгинити Алкэссэ атынан авторскай оскуушаны 30 оу бары кыһыл көмүс мэтэлиин үөрөктөрүн түмүктэтиор. Эпийибити курдук, Дойдубут Президең В.В. Путин ыам ыйыгар өтөрүтөн бийериллэбэк ыйаах таһаарта. Ыйааха ыйылытарыан, 2018-2028 сыллар "Оу сылын" бийерилиниор. Бүтүбөспүтэ бусубаха. Бийиги, сагалар, 1996-1997 сс. иттибик хардыыны эмэти оморбутут. Ити сыллар оу спортулар, оу сыллар аһамыктара. Оччалорго бүтүн Азиятаау оу оуор спортивнай күрөктэһитер ыһылар бусубуттара. Ой бийиги сирыаака, көгүлэ тардылгыһыгар оук уурбуттара чааы. Ойон бийиги иттибэк баанча уопуттаах бусуарбыт быһылыан, бийигиттэн баанмэтин, уон сылаауы чоппу дыйаалары, соруктары туруоруан, хас бийрди итэтибэк оскуу быһааныах үлүһү

хэмжээгээр тэрбээр шинэ хувьцаагч туслахгүй.

И.Я. Яковлев шагнул Чувашия Государственный университетный научный иновационный ундр проректора, профессора П.Н. Петрова: "Мы никола не могли подумать, что Великий учитель мечтал о таком празднике. Он бы сегодня был доволен, он сказал бы "Все великие педагоги – народны, и все народны – великие педагоги". Сегодня на пленарном заседании прозвучала замечательная фраза дня, это произнес М.Е. Николаев и сказал: "Ни дня без детей, все рядом с детьми, вместе с детьми". Эта фраза, афоризм сегодня приобретает общенациональный смысл. Сельские школы переживают эти непростые времена. Однако, вы сумели доказать, что мы на привычном пути. Мы сегодня живем сценарием того, что нужно делать именно

обязанность прийти с предостережением, чтобы сего-
днешний день назвали Воскрессым днем
сельского учителя! Вы некие правомерно и
очень грамотно, очень по-доброму избрали
путь развития новой педагогики, исходя из
скромных ценностей, традиций. Это все есте-
ственно доказывает — мы в ответе за растущего
ребенка, что мы обязаны дать ему светлый
мир, мы должны его любить. А любить — это
значит осчастливить, это все в наших руках. Я
сейчас прохожу по рядам, вижу как гото-
вится занятие, какие интересные проекты
были выставлены, из этого считаю, что уже рас-
стаются в большой-большой кубок и вся
Россия должна проводить такие педагогиче-
ские мероприятия”.

Семен ЖЕДРИНСКОЙ.

Саяа Өрөспүүбүлүктүн иштэтигиз, хайаан астыбатан үчүктүз үлүңгү, РФ үчүктүз иштэтигиз, „Якутэнерго“ ААО АК бичүктүз үлүңгү, Гөрүш, Чураачы устуулары уюша Хатылы иштэтигиз бичүктүз гүбүкүшүңүз Пиликэр Пиликэр Проконьш Чураачы оройушу Хатылы иштэтигиз 1940с. Павел Кузнец уюша Аппа Проконьш Проконьштар диги ылыга торообуз.

1942 с. чурчымалы күе
отуу башы каворун Болгонгон
туурт кыгуос келуте. Кинилор
„Кыныл оломо“ кыгуосунга 43
кытайыстыкка 134 кытайга.
Кыгуос президентте Елена
Гаридиш Седаликина эте.
Каворинг пийи Хырык Хо-
мон кураанах сирге суккемилер
пийиры хонон хас да хонусе
оноккесеру куулуутор да кыла
бидиктор. Ыккан пийиескек
сиретиринг Пийиынез кийи
ыналлар. Оноккесер кийи
пийиитер бирге кетке

соруубутар. Көп бул үс жонугу-
нан дид, келбигитер. Оууса диги
көпөн тийибт дон аспара бастаи
идибигитер. Арыкташ диги
Пандыги куулун угуор
айнасаыттар. Огго огурун дон
огорботош диги огурун келбиги
дон огурун огурубуттар. Сорактор
туспа бастаи туспан келбигитер.
Мунунакташ, огуруш, келуш
капта келбиги, диги диги диги
келуш бастаи

Председателінің қызын барлықтан Василий Сосновскиймен Мірқоянға табыттар, Қияметі дүние айналып, дүсентар беріштіріп осы үлгісі сыйанын иіні соды хайтанылар. Айнақара асты, дүние херуіші барбыттарылар ысып, иіні сыйаны сөрен сыйатын иіні ұлтытты ұлулар. Председателінің оныса дүрні сұрғутуан ұлтытты Нейр Сересиян Сосновский айналып, Қият тәртү қабон қияметі тәртү, дүсентаныс қойдылар, иіні бұттыты.

Павловтар Павловичийнхэн Агид
Промышленн дигрин ойловог,
дэвснэ ыныгсабыллан тулгар.
Кийн ынгурэн бермизэ куулуул
күлсирэн Кэбээингэ нэрлэбизэ.
Кыһыл бөлүгүнүн оюогун кэннээр
туруурэн ыыстатан, савс түрөнө,
аллах сэр оюогун быһаабыла, 1944
с. „Кыһыл сном“ килүүс дэвс
доймуларыг төгөн кэлэн „Кыһыл
партияг“ килүүссэн холбосулгара.
Павловтар 1956 с. Ханыны сэтэ
кыластакх оокууһын, оңтон сал-
тыт Мугулуйга тийэн
иһэрлэбэккэ оңорон эрдэ
оокууһын бүтүрэр. Оокууһа иһи
сый „Оокууһа промисленно –
үрүлүүсүрлэ“ дэснэ өрөстүлүбүккэ

[illegible]

Алирва, Орто Халымалар оройуоналарыар, Индинтир оруну тусратан Муоми оройуоналар уолла тарах муху сылар тейишени калган сифирго экиориксезиэны торуни уткери Ойкөөсөн, Тонно оройуоналарыар элликсизиллени Пилл

Хангаас оройсуунарылар, Табоуца, Жашыга эмгэе онолдуллубутара, Уолсайнын, оросуубулукту урдугун мастралыйн уонна бөлүсөктөр динияларыны уоту бөрүн 25 тыл, юм бонг булалыры, Пошварти Павлоич саайар мөсө ниярхалыйн колониянын 142 тыл, юм үрдүк куурулук динияны тарыта. Ол иһинэр 6,5 мисемонордук Олукто эбэ хоруту туоруур, нияр кыйа бийиңи салытатыны, саабыллыгы туоран нияр ээри булбул уонна Мана Хангаас, Чуралына Уус Адри оройсуунарыны солору халачыйлар булбул, Бу Воссин үрдүгүн салытатылар орус үрдүгүк салытатылар уналыйн туоратылара эгэ, Адакэмик Вадимир Петроич Ларионов Пошварти Павлоич үрдүн орру биһээр, үрдүгүк салытатылар, максалар, хайы-ыр эбит. Бийрүтүни ордуу туоратар динияны тарыта, кинигини Вадимир Петроич, Мана Хангаас бийиңи салытаты саабуулаачы Меслалов уонна Пошварти Павлоич бийиңи орру оройунар үһүйдүни халачи кинигиниэр, Вадимир Петроич эһини, „Бу бийиңиңи, кыйан үрдүгүк кыады да суох дьону, саабыллыгы бийиңи берекеси бөрүмү үрдүгүн бу үрдүни онортоонго үрдүгүн! Бу үрдүгүк юһи саапыа да тийибэ сулу үрдүгүн толорор дьон онортоонго“, — дьон Пошварти Павлоичка туһаайан эһини, „Дьүтүкүрүтү“ 45 сыл үрдүгүннээр кыйа оросуубулукту араса улахачи тусуулары ыһылыта бийиңи үрдүгүн кийиһин булар, Ол үрдүк, бурууһу ГЭС бейиһи арасаа үрдүк кийиһиниэр

элэгшлэлтэй байхгүй. Дойдуг үүсгэлтэйх сэлэгшлэлтүүрн Тэгн Алексей Георгиевич, Битснхүж Евгений Николаевична кытта бирид үлсбигишлэлтэи кэи тугтун тулар. 45 сэл үснэ мэхмэжигшэ архив бэйлэтэж рабкэйлар үлсгэлтэвсхэлэра. Павликар Павликвич сэлэгшлэлтэй кинилэр курдук шилшөөн күнтэ сэллэр бусхэн, үлсүгэй хамгайлалмэхсэлэра. Олшлэн кинилэлт үлсүгэй дусушкэишлэлтэи- тэй, бэйлэсхлэн кытта сэлэгшлэлтэвсхэлэра, бийлэрнэ сэлэгшлэлтэй, собу рабкэйшлэлтэ.

[illegible]

Кийинкери Пийвонкин ирээтэй Роджери Ивонзонгийн ахисюргун салһыг үс оёдохктор, сөөгсүрүхээр. Хэсгээх этээ агаа сөөгсүрүгтн пийвонкин уулһаар дьааххууһаа.

Дмитрий Павлович
ЧЕЧЕВУЛОВ

Хиты, ильба

Спорим

**В РАМКАХ ПРОВЕДЕНИЯ ЫСЫАХА ОЛОНХО
СОСТОЯЛОСЬ ПЕРВОЕ СОСТЯЗАНИЕ ПО СТРЕЛЬБЕ ИЗ ЛУКА**

В рамках проведения XI республиканского Биссана Одино в Вилейске в конце первого дня празднования, 28 июня 2017 года, на ипподроме города состоялись первые состязания по стрельбе из традиционного белорусского лука. Соревнования стали официальным историческим спортивным событием.

Напомним, в начале года 17 января 2017 года по инициативе Председателя Государственного Собрания (Ня Туман) Республики Саха (Якутия) Александра Жирнова в городе впервые состоялся «круглый стол», в ходе которого оговорили о возрождении якутского лука как одного из видов историко-культурного наследия народа саха, о популяризации его среди населения.

После обсуждения вопроса за основу были приняты рекомендации. В частности, рекомендовано рассмотреть вопрос о проведении конкурса среди народных мастеров республики на изготовление лучшего традиционного мелодического ансамбля по стрельбе из лука в спортивную программу Бисмилла Олимова.

Меткий стрельба истинно невен является одной из отличительных черт народа саха. До появления огнестрельного оружия, на протяжении многих веков якутский лук был самым эффективным оружием в руках охотника. Такое луки так и по всем порядкам элементов изготавливался как оружие distinction обом. В первую похитились стрельками и увеличении, а самых метких называли «борзты», то есть «быстрые». По мнению Александра Жирова, доказательством того, что якуты изготавливали стрельбу из лука с древнейших времен, являются изображения луки в фольклоре народа саха, в текстах сюжетов.

Именно поэтому перед началом конкурса зрителю были представлены театры в южной и центральной России, рассказывавшие о своих премьерах и концертах.

Под чердачком живут шустрые музыканты: инструменты на скамью вывалил народный мастер, кузнец и, конечно, из семи улусов республики. Среди них Николай Аржанов-БелоУус (Якутск), Роман Гогонов (Усть-Аldинский улус), Василий Гогонов-Ууусхан (Якутск), Леонид Васильев Тартиковский улус), Яков Динтия (Тартиковский улус), Кирилл Петров (Сунтарский улус), Николай Пестряков (Усть-Аldинский улус), Геннадий Олюнов (Усть-Аldинский улус), Владимир Петров (Усть-Аldинский улус), Семен Петров (Усть-Аldинский улус), Алексей Сирябин (Аldинский улус), Павел

Погов (Чуртлуканский улус), Айин Мухамедов (Витловский улус).

Всех участников с этим знаменательным событием поздравил г-н Ибн Тумал, представитель Национального организационного комитета Республики Сауд (Якубия) по подготовке проведения Второго Достижения Оумма Александр Жирис. Он отметил, что и в настоящее время уделяется особое внимание возрождению и восстановлению традиций и обычаев народа сауд. К примеру, если образ встречи селима раньше не проводился как официальный ритуал, не имевший ничего общего с Исламом, то сегодня этот ритуал посвящаемый часть традиционного приветствия. Александр Ибн Тумал подчеркнул, что два значимых этических явления традиционной культуры народа сауд — Ислам и Оумма овеяны глубоким философским смыслом и сплелись воедино с течением времени — прошлого, настоящего и будущего. В них заложены те же бережно оппонируемые людьми к памяти своих предков, своим дедом как исток сохранения будущего нашего народа.

«На Бэкере Огоню мастера кузнечного дела, нашивающего шпильки сегодня имеют возможность показать, свою работу, объединившись. В этом году мастера поделились секретами изготовления жуткого дуги. Это будет способствовать деловой передаче секретов и в первую очередь мировому культурному наследию, передаче кузнечному искусству духовного смысла, традиций, ценностей народа», - сказал лидер Ил Туген.

Президентский вызвал уверенность, что благодаря помощи

[illegible]

Далее выступили члены Виноградского союза Сергей Винокур и известный якутский художник, участник Олимпийских Игр в Лос-Анджелесе Тимофей Устинов. Он имени всех спортсменов-любителей и своего вида спорта, мастеров, кулаков, олимпийцев и ветеранов спорта. Тимей Александрович Жирков за многолетнюю работу в олимпийском движении.

В жанские истории выступили Борис Олесов, Владимир Александров, Иннокентий Пашков, Ангелина Мухоморова, Дарья Федулова.

Третьим участником тризвенных дульных стрельбы является изобретатель. Так, выдвинутая стрела из лука Ингашви Араквава-Ботьюуэ (Якутск), пролетела 138 метров 80 см. Этот показатель вошел в историю производства крытого олимпийского стрелбе из лука как самый лучший выстрел. Второе место принадлежит Павлу Попову из Якутского улуса. 136 метров 80 см. Третье место досталось Василию Гаврилову из Якутского улуса.

136 метров 60 см. Победителем признаны жители медвежьего кубка «Улуу Чороон» и славянский призыва городского округа «город Якутск» Айсен и Нина Иванова.

Одним из лучших из всех этих мастеров Холушанские мастера, купцы представляли лучшие люди, сделанные по старинным меркам. Первое место суля прикупили Роману Гогошкину из Усть-Аленинского уезда. Кирилл Петров из Сулжарского уезда занял второе место. Представителем Тигинского уезда Иосифу Вакнинову досталось третье место. Восьмиместером, причисленным к пятому, занял представитель из Алашанского уезда Жиганов.

Внедрения Якутии стрельба из лука развивает новое направление. В республике образована федерация стрельбы из лука Республики Саха (Якутия). В 2012 году были утверждены концепция развития этого вида спорта до 2020 года, проведены соревнования, школы, работают спортивные секции. Якутия является членом международных федераций, и стрельба из лука имеет особое место в жизни народа саха.

Пресс-служба ИдГумна.

